

Cultura Nostra

**IV. KÁRPÁT-MEDENCEI KÖZÉPISKOLÁS
TÖRTÉNELMI VETÉLKEDŐ**

ÍRÁSBELI ELSŐ FORDULÓ

2005. FEBRUÁR 10.

ISKOLA NEVE ÉS PONTOS CÍME:

.....
.....

CSAPATTAGOK:

1,
2,
3,

**PANNONHALMI FŐAPÁTSÁG
RÁKÓCZI SZÖVETSÉG**

Felügyelőtanárok:

Összpontszám:.....

Javító:.....

1. Nevezetes dátumok

5 pont

Mi történt az alábbi időpontokban?

1038. aug 15.....

1055.....

1083.....

1232.....

1278.....

2. Családfa

19 pont

Az uralkodási évszámok feltüntetésével készítsétek el a XII. századi királyok családfáját! (Királynékat nem szükséges!)

3. Művek és szerzőik

7 pont

Párosítsátok a betűk és a számok felhasználásával a felsorolt műveket szerzőikkel!

A Carmen miserabile	1. Szent Gellért
B Pannonhalmi alapítólevél	2. Hartvik
C Szent András és Benedek legendája	3. Riccardus
D Deliberatio	4. Boldog Mór
E Jelentés Julianus barát útjáról	5. Heribert C
F Szent István legendája	6. Rogerius
G Liber ruber	7. Marcellus
H Szent Margit legendája	

4. Kódexek és művek

4 pont

Melyik kódexben találhatók a felsorolt művek? Kössétek össze a betűket a megfelelő számokkal!

A Ernst-kódex	1 Halotti beszéd és könyörgés
B Ilosvay-kódex	2 Szent István király legendái
C Pray-kódex	3 Szent István törvényei
D Admonti-kódex	4 Szent László király legendája
	5 Intelmek

5. Monostorok, kolostorok

Kik alapították a következő monostorokat?

6 pont

- Szekszárd.....
- Somogyvár.....
- Zalavár.....
- Abasár.....
- Tihany.....
- Zselicszentjakab.....

Kapcsoljátok össze monastorokat a szerzetesrendekkel!

8 pont

A Pécsvárad	1. premontrei
B Zirc	2. pálos
C Váradhegyfok	3. bazilita
D Esztergom	4. bencés
E Vrana	5. ciszterci
F Oroszlános	6. johannita
G Budaszentlőrinc	7. piarista
H Székesfehérvár	8. templomos
	9. ferences

Ki a védőszentje az alábbi monastoroknak?

5 pont

A Zalavár	1 Szent Egyed
B Pécsvárad	2 Szent Márton
C Somogyvár	3 Szent Ányos
D Pannonhalma	4 Szent Ignác
E Tihany	5 Szent Adorján
	6 Szent Benedek

6. Királyok és trónkövetelők**Egészítsétek ki a táblázatot!**

11 pont

<u>Király</u>	<u>Trónkövetelő</u>	<u>Összezapás</u>	<u>Évszám</u>
Aba Sámuel		Ménfő	
	Géza		1074
II. Vak Béla		Sajó mellett	1132
		Kapuvár	1162
Imre		Rád	
		Isaszeg	1265

7. Királyok és hercegek

5 pont

Írjátok a királyok mellé a hercegek, a hercegek mellé a királyok nevét!

<u>Királyok</u>	<u>Hercegek</u>
I. András	
	Álmos

I. Géza	
	Lampert
II. László	

8. Azonosságkeresés

12 pont

Milyen méltóságot viseltek az alábbi személyek?

Lukács, János, Lodomér, Róbert.....

Gentilis, Pecorari Jakab, Fülöp.....

Mi kapcsolja össze a helyneveket?

Trau, Spalato, Zára, Raguza.....

Magyarország, Dalmácia, Horvátország, Ráma, Szerbia, Halics , Lodoméria, Kunország,

Bulgária

Csanád, Eger, Pécs, Kalocsa

Szávaszentdemeter, Visegrád, Marosvár.....

Esztergom, Veszprém, Győr, Erdély.....

Miben hasonlítanak az apátságok alapító oklevelei?

Pécsvárad, Bakonybél, Zalavár.....

Mi a közös az uralkodók halálával kapcsolatban?

Orseolo Péter, Aba Sámuel, I. András.....

Hol temették el a következő királyokat?

Szent István, II. Géza, III. Béla

9. Híres főpapok

4 pont

Miről nevezetesek a következő főpapok?

Berchtold kalocsai érsek / XIII. sz. /.....

Ugrin kalocsai érsek / XIII. sz. /.....

Bertalan pécsi püspök / XIII. sz. /.....

Uros pannonthalmi apát / XIII. sz. /.....

10. Ki vagyok én?

6 pont

Salamon ármánykodó tanácsadójaként mindent elkövettem, hogy királyom szakítson a hercegekkel.....

Vata felkelői kegyetlenül legyilkoltak, nevem azonban egy Tisza parti város megőrizte.

.....

Szüleim fogadalmának megfelelően kolostorba kerültem, itt éltem le életem és bár fivérem közvetlenül halálom után kezdeményezte szentté avatásomat, erre csak a XX. században került sor.....

XIII. században alakult rend tagjaként hosszú utazásra vállalkoztam, élményeimről királyomnak részletesen beszámoltam.....

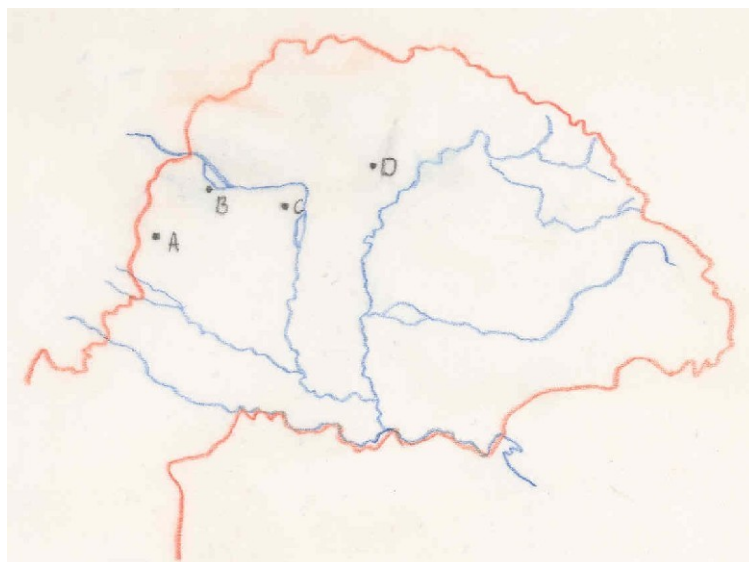
Itáliából a Szentföldre indultam, de Isten akaratából Magyarországon feltartóztattak, hogy itt éljem le életem hátralévő részét.....

A pannonhalmi monostor éléről királyom a pécsi püspöki méltóságra emelt.

11. Építészet

24 pont

Nevezétek meg a képen látható templomokat, majd írjátok a képek alá a vaktérkép megfelelő betűjét! Milyen rendek alapították? Írjátok a képek alá azt is, milyen stílusban épültek! Soroljátok fel ezek jellemzőit! / min. 4-et /

Hol található?

Vaktérkép betűjele:

Szerzetesrend:

Stílus:

Hol található?

Vaktérkép betűjele:

Szerzetesrend:

Stílus:

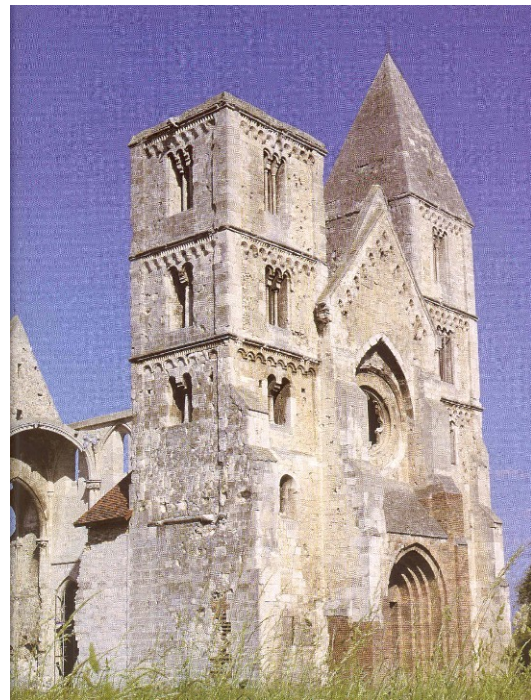

Hol található?

Vaktérkép betűjele:

Szerzetesrend:

Stílus:

Hol található?

Vaktérkép betűjele:

Szerzetesrend:

Stílus:

A stílusok jellemzői:

A)

.....

B)

.....

12. Vármegyeszervezés

10 pont

A térképen megjelölt vármegyék Szent István törzsi államokkal szemben vívott csatározásaival hozhatók összefüggésbe. Állapítsátok meg, hogy melyik megyét ábrázolja a térkép, majd a betűk mellé írjátok le – ha lehet – a Szent István oldalán, illetve ellene harcoló feleket!

- A.....
- B.....
- C.....
- D.....
- E

13. Külpolitika

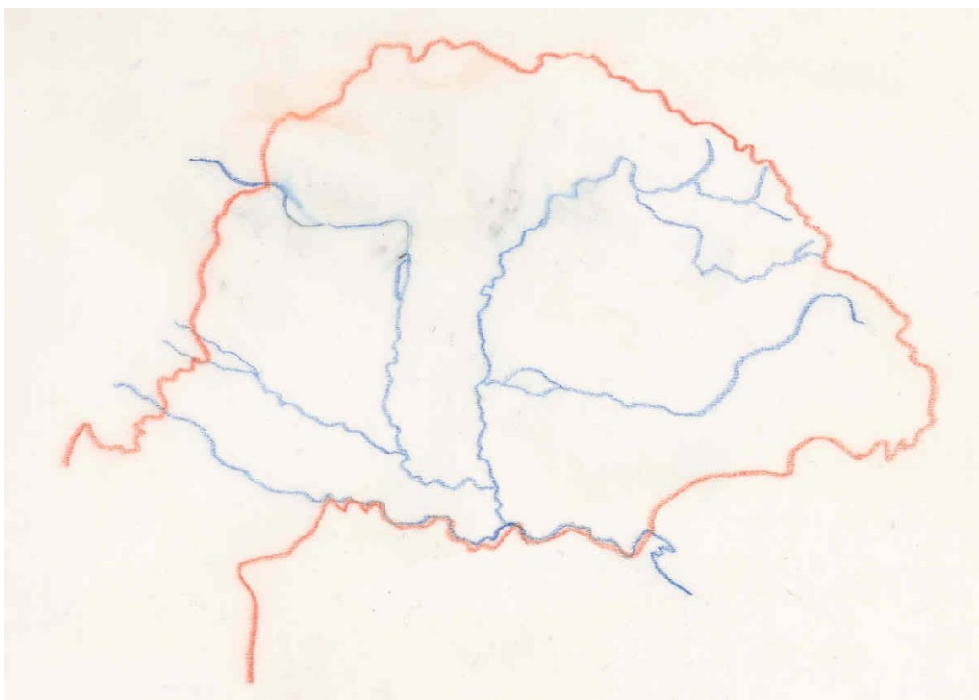
10 pont

Nevezzétek meg azokat a területeket, amelyek tartósan vagy időlegesen Magyarországhoz kerültek, majd a jelmagyarázat segítségével jelöljétek a térképen!

Szent László Könyves Kálmán

II. Béla III. Béla

IV. Béla

14. Társadalomtörténet

11 pont

A megadott időrend és a véletlenszerűen felsorolt fogalmak segítségével készítsétek el a társadalom fejlődésének folyamatábráját!

nobilis ([köz]nemes), liber (szabad), várjobbágy, báró, nobilis (előkelő), servus (szolga), kötött liber (kötött szabad), várnép, ignobilis (közsabad), jobbágy, királyi szerviens

XI. sz. eleje

XI. sz. vége

XIII. sz. eleje

XIII. sz. vége

15. Bevándorlók az országban

10 pont

Nevezzétek meg a vaktérképen megjelölt etnikumokat!

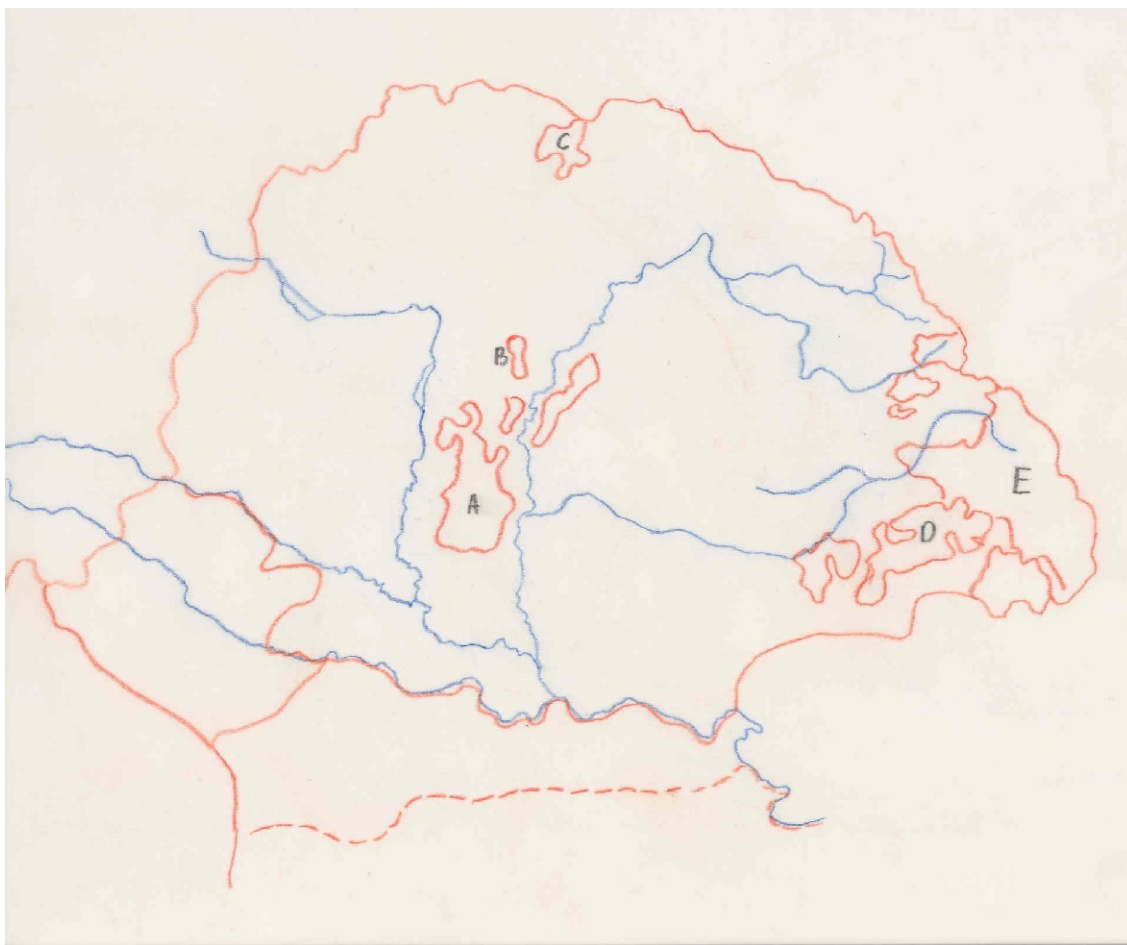
A:

B:

C:

D:

E:

Kinek az uralkodása alatt települt be és kinek a királysága idején kapott kiváltságot a D jelű etnikum? Betelepülésük milyen hatással volt az

E jelű népcsoportra?

Lakóhelyüknek megfelelően milyen feladatot látott el az E jelű etnikum?

..... Melyik királyunk hívta az A jelű népet az országba?

16. Trónutódlás az Árpádok idején

4 pont

A trónöröklés mely elveit ismeritek fel az alábbi forrásrészletekben?

1. „...vérfertőző házassággal magához akarta kapcsolni Szent István anyját”
2. „...(István) vérrokonai közül senki sem látszott alkalmasnak arra, hogy halála után az országot Krisztus hitében megőrizze.”

3. „...apja összehívta Magyarország főembereit és...a közös tárgyalás tanácsa szerint fiát, Istvánt a nép élére állította, hogy uralkodjék utána ...”.....

4. „...a magyarok főemberei és vitézei a püspökök tanácsára egybegyűltek... és izgatottan kutatták, hogy az időtájt találhatnak-e az országban a királyi nemzetségből származó olyan valakit, aki alkalmas volna az ország kormányzására... S miután ilyet nem találhattak, a kiválasztottak maguk közül egy bizonyos Aba nevű Ispánt, Szent István király sógorát, és őt tették meg királlyá maguk fölött.”.....

17. A középkori „politikus”

3 pont

Milyen eseménnyel kapcsolatban született meg a főpap nevezetes mondata?

.....

A kétértelműség bizonyítására központozzátok a mondatot!

„ A királynőt megölni nem kell félnetek jó lesz és ha mindenki beleegyezik én magam nem ellenzem.”

„ A királynőt megölni nem kell félnetek jó lesz és ha mindenki beleegyezik én magam nem ellenzem.”

18. Események a Képes Krónika alapján

18 pont

Olvasátok el figyelmesen a forrásokat, majd válaszoljatok a kérdésekre!

1. „Midőn pedig Novum Castrumba érkeztek, amelyet Aba király épített, ím csapatostul özönlött hozzájuk az egész magyarság, és ördögi sugallattól felaljazva makacsul azt követelték Endrétől és Leventétől, engedjék meg, hogy az egész nép pogány vallás szerint éljen, megölhesse a püspököket meg a klerikusokat...”

Ki állt a fent említett felkelés élére?

Mikor történt ez az esemény?.....

Ki esett áldozatul a felkelésben?.....

Ki és mikor vezetett hasonló jellegű mozgalmat?.....

2. „Abban az időben a teutonok királya nagy sereggel ostrom alá vette Poson várát, mert meg akarta torolni a Péter ellen elkövetett jogtalanságot, és uralma alá akarta hajtani Hungariát.

Milyen jogtalanságra utal a szerző?.....

Ki volt ekkor a „teutonok” királya?.....

Ki mentette meg a magyarokat az összecsapástól?.....

3. „Próbára akarom tenni a herceget, s négyszemközt megkérdézem tőle, a koronát akarja-e vagy a hercegséget.”

Kik a történet szereplői?.....

Hol zajlott le a híres találkozó?.....

4. „Végül Boldog László herceg megpillantott egy pogányt, aki lóva hátán egy szép magyar leányt hurcolt magával.”

Melyik nép támadásáról szól a részlet?.....

Mikor és hol ütköztek meg a magyarokkal?.....

5. „Jelentéktelen külsejű ember volt, de ravasz és tanulékony, borzas, szőrös, félszemű, púpos, sánta és hebegő.”

Melyik királyunkat jellemzi így a szerző?.....

Milyen méltóságot viselt királlyá koronázása előtt?.....

6. „Uralkodása alatt Ilona királyné...országos gyűlést hívott össze az országban, Arad mellett.”

Ki volt a királyné férje?.....

Mi lett a tanácskozás „eredménye”?.....

19. Törvényértelmezés

18 pont

Tanulmányozzátok figyelmesen a törvénycikkeket, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Szent László törvényeiből

„Hogy a király követe menjen el minden egyes várba, s ott gyűjtse össze azoknak, kiket a nép nyelvén „ewr”-öknek (örök) neveznek a századosait és tizedeseit, az összes alárendeltekkel, együtt, és parancsolja meg nekik, hogy ha valakit lopásban vétkesnek tudnak, mutassák meg; és ha azok, akiket bűnösökként mutatnak meg (annak bizonyítására), hogy ők nem bűnösök ítéletet akarnak vinni, engedjék meg nekik az ítéletet.”

Milyen lehetőséget biztosít a törvény az ártatlanság bizonyítására?.....

.....

Hogyan történt ez a gyakorlatban?.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„Azoknak a papoknak pedig, kik első és törvényes házasságban élnek a béke megóvása és a Szentlélek egysége miatt, ideiglenesen engedélyt adunk, amíg nekünk ebben az ügyben az apostoli Szentatya tanácsot fog adni.”

Milyen szellemben fogant a törvénycikk?.....

.....

Hol és mikor született meg?.....

.....

Könyves Kálmán törvényeiből

„Minden olyan birtok, melyet Szent István adományozott, illessen meg minden, természetes leszármazás szerinti utódot vagy örököst. Az olyan birtok azonban, amelyet más királyok adtak (csak) apáról fiúra szálljon s ha ilyenek ti.(fiúörökösök) nincsenek, örököljön a fítestvér, s ennek halála után fiait se zárják ki az örökségből. Ha pedig az illetőnek fítestvére nincsen, az örökséget a király részére vegyék át.”

Hogyan rendelkezett Szent István azonos tárgyú törvénye?.....

.....

Mi indokolja, hogy változtassanak Szent István törvényén?.....

.....

„Ha valamelyik izmaelitának vendégei vannak, vagy valakit lakomára hív, mind ő, mind vendégei csupán disznóhúst egyenek.”

Milyen elnevezését ismeritek még az izmaelitáknak?.....

Mi a törvényalkotó törekvése az izmaelitákkal kapcsolatban?.....

.....

„Akinek pedig közülük szántóföldje van, ezt (csakis) pogány szolgákkal műveltesse.

Birtokaik ugyan lehessenek a zsidóknak, akiknek módjuk van ilyet vásárolni, de őket másutt, mint ahol püspöki székhely van, letelepedni ne engedjék.”

Fentiek következtében milyen tevékenységet folytatnak a zsidók a középkori Magyarországon?

.....

Milyen szándék fogalmazódik meg a törvényben?.....

.....

„A kanonokok életmódjáról és étkezéséről – szabályzatuknak megfelelően – a püspök rendelkezék.”

Milyen szervezetnek tagjai a kanonokok?.....

Milyen feladatokat láttak el?.....

.....

Mi jellemezte életmódjukat?.....

.....

III. András király törvényei

„...erős hittel megfogadtuk, hogy országunk nemeseinek a mi szent elődeink által adott törvényeit...sértetlenül meg fogjuk tartani”

Mely törvény(ek) megtartására tesz ígéretet az uralkodó?.....

.....

Hogy nevezzük egy szóval az uralkodó fenti kötelezettségvállalását?.....

20. Szövegjavítás

A Szent István legendáit másoló szerzetes figyelmetlenül dolgozott, emiatt néhány hiba található a szövegben. Húzzátok alá a hibásan másolt szavakat majd írjátok le helyesen!

(A szövegek melletti pontszám fele megfelel a hibák számának)

„Ezután történt, hogy mikor jámbor Ottó, római királyi felség, a boldog királynak felesége révén rokona, kiszenvedett, a királyi hatalmat a germánok választásából Frigyes kapta, ki a béke nyugalmát megtörve, egész Németország csapatait egyesítve ellenségként próbált rátörni Pannónia határaitra.”

.Javítás: 6 pont

„Atyja halála után a hatodik évben az isteni kegyelem intéséből ugyanezt az Adalbert püspököt, kit más néven Anastasiusnak mondtak, a szent apostolok küszöbéhez küldte, hogy Szent Péternek, az apostolok fejedelmének örökösét megkérje: a Pannónia tájain kivirult zsenge kereszténységnek bő áldását elküldje, a kalocsai egyházat főegyházzá szentelje, és a többi püspökségeket is áldásával erősítse.”

Javítás: 6 pont

„Épp ez időben fogadta el Jaroszlav a csehek fejedelme övéivel keresztény hitet, s a római szék előjáróihoz követeket küldve kérte, hogy apostoli áldással támogassák, és királyi diadémával koszorúzzák.”

Javítás: 4 pont

„És hogy könyörületes oltalmát még inkább elnyerhesse, magában a királyi székvárosban, melyet Esztergomnak mondanak, ugyanezen örökké Szűz dicsőségére és nevére híres és hatalmas, csodálatos mívű bazilikát kezdett építtetni...”

Javítás: 2 pont